

Projekt: Digitální učební materiály ve škole, registrační číslo projektu CZ.1.07/1.5.00/34.0527

Příjemce: Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Husova 3, 371 60 České Budějovice

Název materiálu: Směrnicový tvar rovnice přímky, směrový úhel

Autor materiálu: RNDr. Helena Jandová

Datum (období) vytvoření: březen 2013

Zařazení materiálu:

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (III/2)

Předmět: Matematika, 3, 4. ročník

Sada: MA4

Číslo DUM: 13

Tematická oblast: Analytická geometrie

Ověření materiálu ve výuce:

Datum ověření: 20. 3. 2013

Ověřující učitel: RNDr. Helena Jandová

Třída: ZLY 4

Popis způsobu použití materiálu ve výuce:

Výuka analytické geometrie ve 3. ročnících SZŠ a 4. ročnících zdravotnického lycea. Výuková elektronická prezentace, která je určena pro seznámení žáků se směrnicovým a úsekovým tvarem rovnice přímky v rovině. Materiál může sloužit jako pomůcka doplňující výklad učitele, ale také je vhodná pro domácí přípravu žáků (např. zpřístupněním formou e-learningu). Materiál obsahuje zpětnou vazbu ověřující pochopení látky v podobě řešených příkladů.

Tento výukový materiál je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Směrnicový tvar rovnice přímky

směrový úhel

Odvození směrnicového tvaru

Vycházíme z obecné rovnice přímky $ax + by + c = 0$ předpokládáme, že tato přímka není rovnoběžná s osou y (tj. $b \neq 0$)

1. Vyjádříme y : $y = -\frac{a}{b}x - \frac{c}{b}$

2. Označíme: $k = -\frac{a}{b}$, $q = -\frac{c}{b}$

3. Platí: $y = kx + q$

Směrnicový tvar rovnice přímky

Rovnice

$$y = kx + q$$

kde k a q jsou libovolná reálná čísla se nazývá směrnicový tvar rovnice přímky.

Číslo k se nazývá **směrnice přímky**.

Příklad č. 1

Přímku p , vyjádřenou obecnou rovnicí:

$$p: 3x - 2y + 4 = 0$$

napište ve směrnicovém tvaru.

Řešení č. 1

Z rovnice přímky p : $3x - 2y + 4 = 0$

vyjádříme y : $3x + 4 = 2y$

$$\frac{3}{2}x + 2 = y$$

Směrnicový tvar:

$$y = \frac{3}{2}x + 2$$

Geometrický význam směrnice přímky

Narýsujeme přímky $p: y = kx + q$ a $p': y = kx$
v soustavě Oxy , $p \parallel p'$

Odchylku přímky p a p' od osy x označíme φ

Průsečík jednotkové kružnice a přímky p' označíme K ,
má souřadnice: $K[\cos\varphi, \sin\varphi]$ a platí: $K \in p': y = kx$

Souřadnice K dosadíme do rovnice: $y = kx$

$$\sin\varphi = k\cos\varphi$$

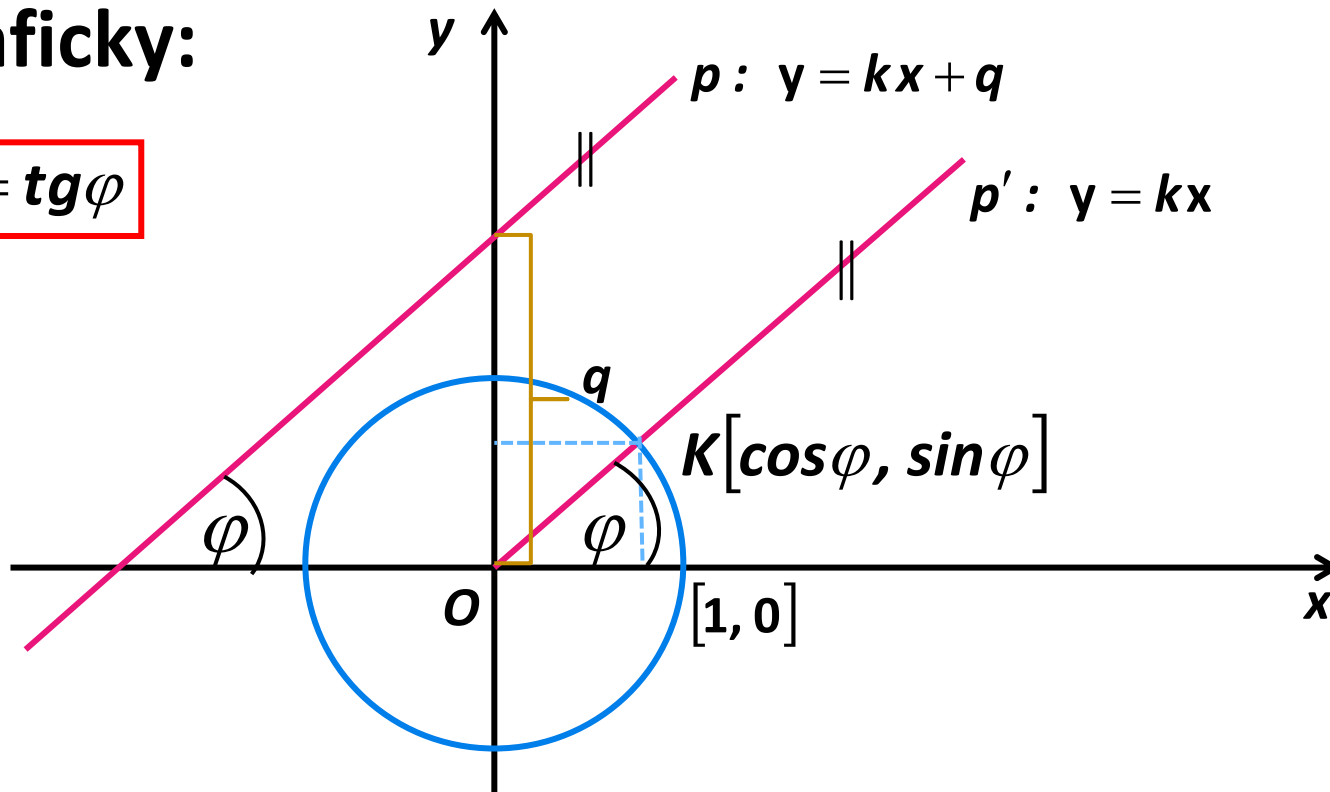
$$k = \frac{\sin\varphi}{\cos\varphi}$$

Směrnice: $k = \mathbf{tg\varphi}$

Geometrický význam směrnice přímky

Graficky:

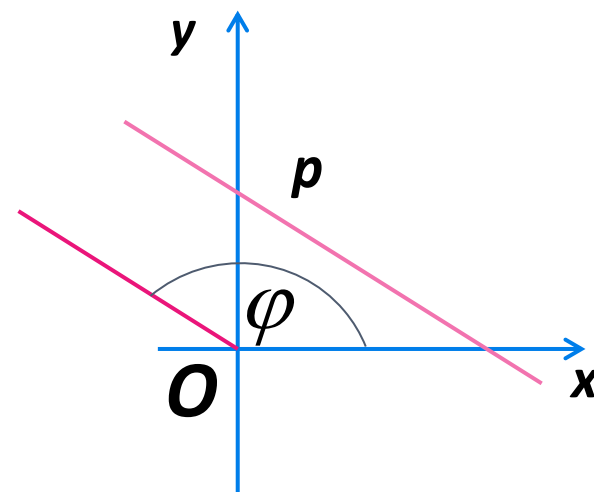
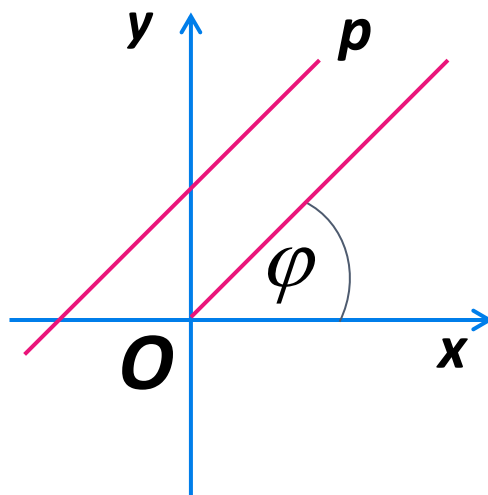
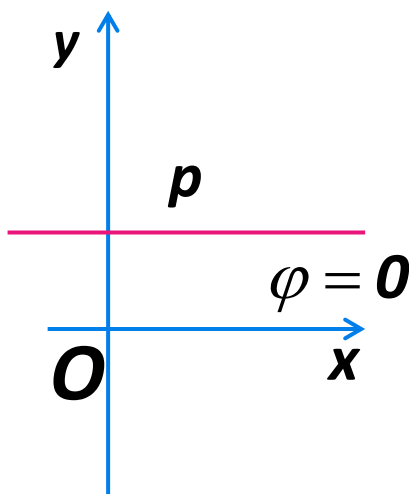
$$k = \operatorname{tg} \varphi$$

Směrový úhel φ přímky p

Je to úhel, který svírá přímka p s kladnou poloosou x (odchylka od kladné poloosy)

Příklad č. 2

Určete směrový úhel φ přímky

a) $p: x - y - 5 = 0$

b) $q: x + y - 2 = 0$

Řešení č. 2

a) přímku p vyjádříme ve směrnicovém tvaru:

$$p : y = x + 5$$

směrnice $k = 1$, tj. $\operatorname{tg}\varphi = 1$, $\varphi = 45^\circ$

b) přímku q vyjádříme ve směrnicovém tvaru:

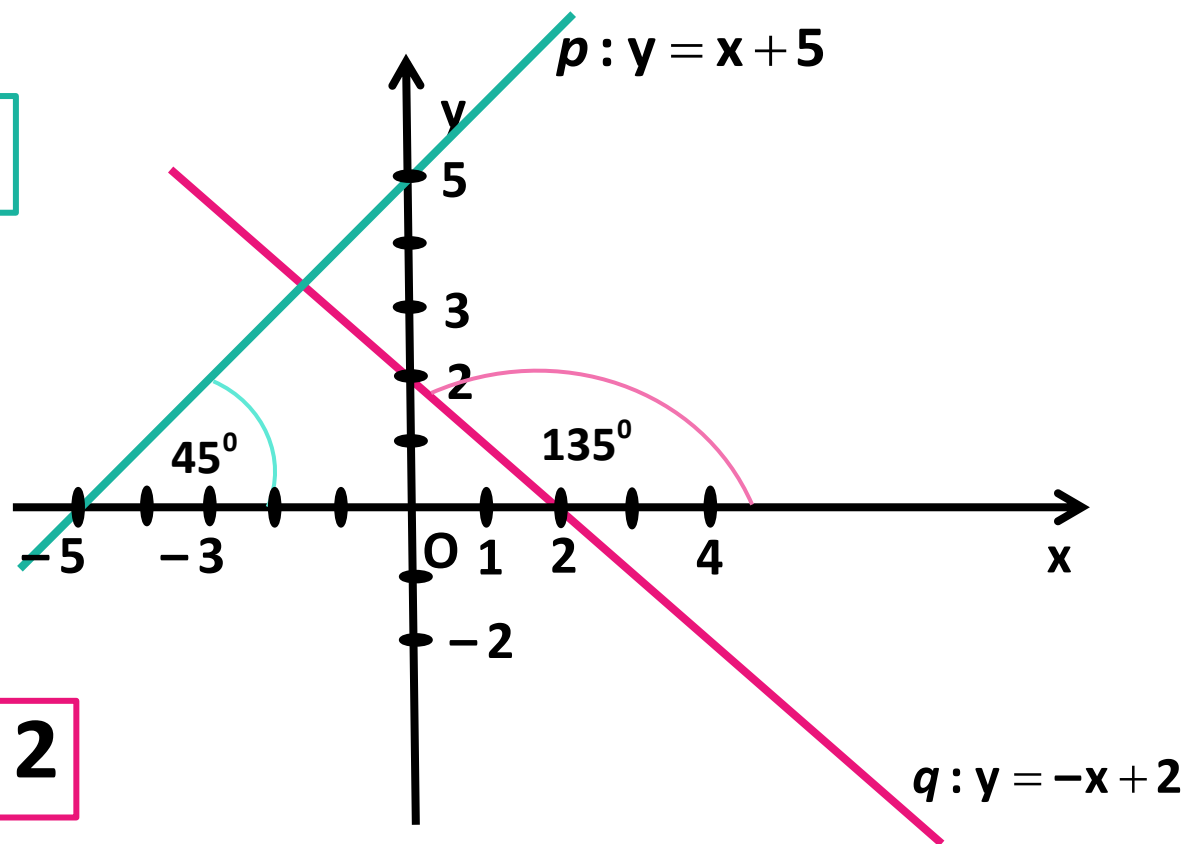
$$q : y = -x + 2$$

směrnice $k = -1$, tj. $\operatorname{tg}\varphi = -1$, $\varphi = 135^\circ$

Řešení č. 2 graficky

Přímka p :

$$p: y = x + 5$$

Přímka q

$$q: y = -x + 2$$

Rovnoběžné a kolmé přímky

Mají-li přímky p , q stejné směrnice, jsou rovnoběžné.

Přímka kolmá k přímce o směrnici

$k \neq 0$ má směrnici:

$$k' = -\frac{1}{k}$$

Příklad č. 3

Přímka p je dána obecnou rovnicí:

$$p: 3x - 2y - 6 = 0$$

Určete směrnici této přímky a směrnici přímky q , která je k ní kolmá.

Řešení č. 3

Přímku p vyjádříme ve směrnicovém tvaru:

$$3x - 2y - 6 = 0$$

$$3x - 6 = 2y$$

$$y = \frac{3}{2}x - 3$$

$$p: y = \frac{3}{2}x - 3$$

Směrnice přímky p : $k = \frac{3}{2}$

Směrnice přímky q : $k = -\frac{2}{3}$

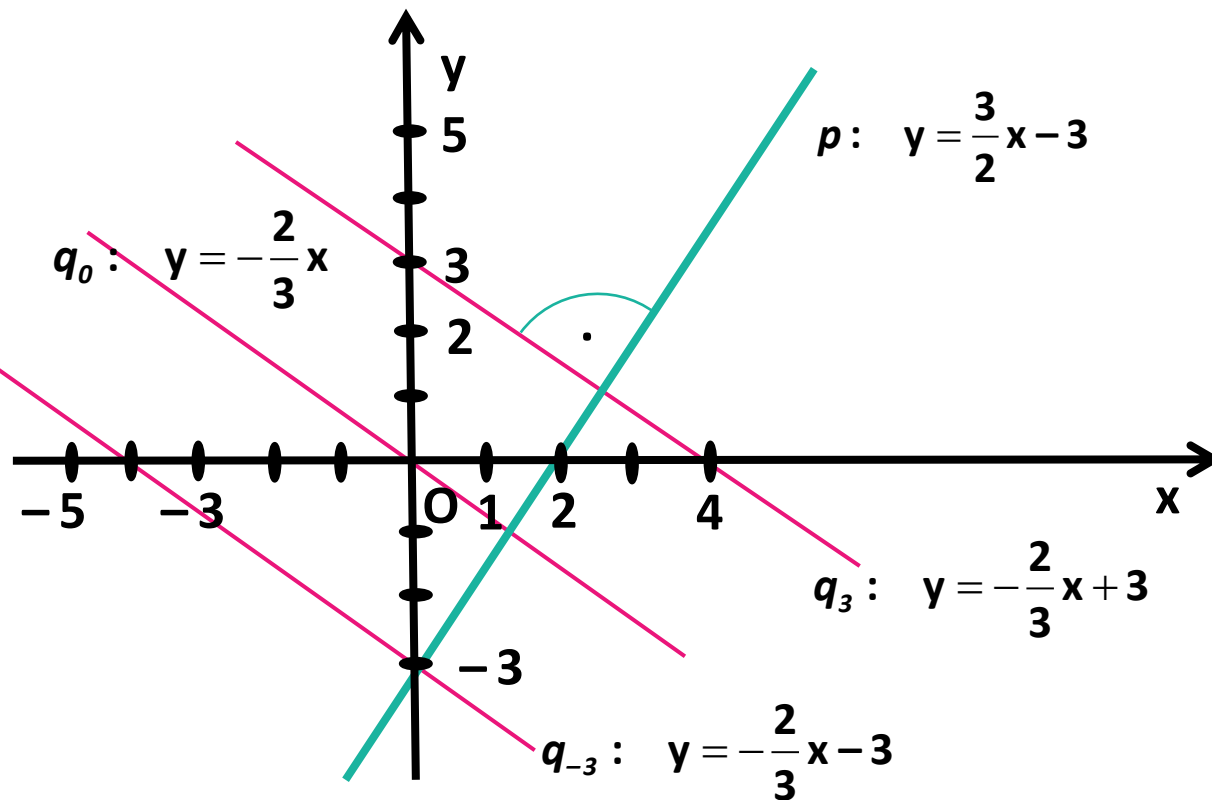
Řešení č. 3 graficky

Přímka p :

$$p: y = \frac{3}{2}x - 3$$

Přímka q

$$q_0: y = -\frac{2}{3}x$$

Seznam použité literatury

KOČANDRDLE, Milan a Leo BOČEK. *Matematika pro gymnázia: Analytická geometrie*. 3. vydání. Praha: Prometheus, 2009. Učebnice pro střední školy. ISBN 978-80-7196-390-5

CALDA, Emil. *Matematika pro netechnické obory SOŠ a SOU, 4.díl*. 1. vydání. Praha: Prometheus, 2007. Učebnice pro střední školy. ISBN 978-80-7196-139-0

***Obrázky* – zdroj: vlastní tvorba**